YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (ensimmäinen jaosto)

9 päivänä kesäkuuta 1997 *

Asiassa T-9/97,

Elf Atochem SA, Ranskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Puteaux (Ranska), edustajanaan asianajaja Xavier de Roux, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Jacques Loesch, 11 rue Goethe,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Wouter Wils, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan ne komission virkamiesten 18.11., 19.11. ja 20.11.1996 päivätyt tutkimuspöy-

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

täkirjat liitteineen, jotka on laadittu 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, EYVL 1962, 13, s. 204) 14 artiklan 2 kohdan nojalla kantajan toimitiloissa suoritettujen ja tiettyjen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisten sopimusten tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen olemassaolon selvittämiseen olefiini- ja polyolefiinialalla (asia nro IV/E-2/35.765) kohdistuneiden tutkimusten yhteydessä,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti A. Saggio sekä tuomarit V. Tiili ja R. M. Moura Ramos,

kirjaaja: H. Jung,

on antanut seuraavan

määräyksen

Kanteen perustana olevat tosiseikat

1 Komission kilpailuasiain pääosasto (PO IV) ilmoitti 8.11.1996 kantajalle telekopiolla, että komissio oli päättänyt tehdä muun muassa tutkimuksia kantajan luona

6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, EYVL L 1963, 13, s. 204, jäljempänä asetus N:o 17) 14 artiklan 2 kohdan nojalla asiassa nro IV/E-2/35.765, joka koskee tiettyjen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisten sopimusten tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen olemassaolon selvittämistä olefiini- ja polyolefiinialalla.

2 Kantaja suostui tutkimuksiin, jotka tehtiin 18.11, 19.11. ja 20.11.1996.

3 Näiden kolmen päivän aikana komission virkamiehet ottivat jäljennöksiä tietyistä asiakirjoista ja keskustelivat kantajan edustajien kanssa. Komission virkamiehet ehdottivat, että joku kantajan henkilöstöön kuuluva tekisi muistiinpanoja annetuista suullisista selvityksistä. Kantajan edustajat kieltäytyivät tästä ehdotuksesta.

4 Komission virkamiehet, jotka tekivät muistiinpanoja näistä selvityksistä, antoivat kantajan edustajille asiakirjan, joka sisälsi näiden edustajien 18.11.1996 käydyn keskustelun aikana antamista suullisista selvityksistä laaditun kertomuksen (kanteen

liite 1). Sekä komission virkamiehet että kantaja määrittivät tämän asiakirjan tutkimuspöytäkirjaksi.

5 Kantajan edustajat kieltäytyivät yhtäältä tarkastamasta mainitun asiakirjan oikeellisuutta ja toisaalta allekirjoittamasta asiakirjaa. Sen sijaan he ilmoittivat vastustavansa sitä tapaa, jolla asiakirja oli laadittu. Asiakirjan allekirjoittivat lopulta komission valtuuttamat virkamiehet ja asetuksen N:o 17 14 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun Ranskan toimivaltaisen viranomaisen eli Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudesin (DGCCRF) kaksi edustajaa.

6 Komission virkamiehet laativat myös toisen asiakirjan, joka sisältää kantajan edustajien 19.11. ja 20.11.1996 antamista suullisista selvityksistä laaditun kertomuksen (kanteen liite 2). Kantajan edustajat kieltäytyivät, kuten ensimmäisenkin tutkimuspöytäkirjan osalta, osallistumasta tämän asiakirjan laadintaan ja allekirjoittamasta sitä. Asianosaiset määrittivät myös tämän asiakirjan tutkimuspöytäkirjaksi.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

7 Kantaja on näissä olosuhteissa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 17.1.1997 jättämällään kanteella vaatinut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan kokonaisuudessaan tutkimuspöytäkirjat ja niiden liitteet, jotka laadittiin kantajan luona 18.11, 19.11. ja 20.11.1996 suoritetun tutkimuksen johdosta.

8 Komissio on esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 18.2.1997 jättämällään kirjelmällä oikeudenkäyntiväitteen, jossa se vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan mukaisesti;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

9 Oikeudenkäyntiväitteestä 20.3.1997 esittämissään huomautuksissa kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ratkaisee asian kantajan hyväksi hänen aikaisemmissa kirjelmissään esittämänsä mukaisesti.

Sovellettavat oikeussäännöt

Tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

10 Komissio toteaa, että kannekelpoisia toimia tai päätöksiä ovat sellaiset toimenpiteet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi. Silloin kun on kyse toimista tai päätöksistä, jotka tehdään monivaiheisessa menettelyssä, kannekelpoisia toimia ovat pääsääntöisesti yleensä ainoastaan sellaiset toimenpiteet, joissa lopullisesti vahvistetaan toimielimen kanta kyseisen menettelyn päätteeksi; sen sijaan menettelyn kuluessa tehdyt toimenpiteet, joilla valmistellaan lopullista päätöstä, eivät ole kannekelpoisia (asia 60/81, IBM v. komissio, tuomio 11.11.1981, Kok. 1981, s. 2639, 8 kohta ja sitä

seuraavat kohdat; ja yhdistetyt asiat T-10/92, T-11/92, T-12/92 ja T-15/92, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 18.12.1992, Kok. 1992, s. II-2667, 28 kohta).

11 Vastaaja väittää, että kantajan riitauttamilla asiakirjoilla ei ole mitään kantajan etuihin vaikuttavia oikeusvaikutuksia, jotka muuttavat selvästi hänen oikeusasemaansa. Kyse on sen sijaan pelkistä kertomuksista, joissa toistetaan komission virkamiesten tutkimuksen aikana tekemät muistiinpanot.

12 Vastaaja lisää, että jos komissio käyttäisi näitä kertomuksia todisteena kilpailua rajoittavasta toiminnasta mahdollisessa kantajaa koskevassa päätöksessään, kantajalla olisi mahdollisuus riitauttaa tämä käyttö komissiossa ja tarpeen tullen yhteisöjen tuomioistuimessa.

13 Lopuksi vastaaja huomauttaa, että samalla kun on mahdollista nostaa kanne komission päätöksestä vaatia muodollisesti tietoja asetuksen N:o 17 11 artiklan 5 kohdan nojalla ja komission päätöksestä suorittaa muodollisia tutkimuksia mainitun asetuksen 14 artiklan 3 kohdan nojalla, kanneoikeutta ei ole silloin, kun kyse on pelkästä asetuksen N:o 17 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta tietojensaantipyynnöstä, eikä silloin, kun kyse on mainitun asetuksen 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta vain valtuutuksen nojalla suoritetusta tutkimuksesta, kuten esillä olevassa asiassa.

14 Kantaja väittää puolestaan, että jo riitautettujen asiakirjojen olemassaolosta sinänsä aiheutuu hänelle haittaa, sillä vaikka niitä pidetään valmistavina toimenpiteinä,

niillä on oikeusvaikutuksia, sillä ne vaikuttavat varmalla tavalla asian kehitykseen ja lopullisen päätöksen valmisteluun. Nämä asiakirjat siis muuttavat hänen oikeusasemaansa haitallisesti.

15 Kantaja toteaa, että koska yhteisöjen tuomioistuin on tunnustanut mahdollisuuden nostaa kanne asetuksen N:o 17 11 artiklan perusteella tehtyä tietojensaantipyyntöä vastaan (asia 374/87, Orkem v. komissio, tuomio 18.10.1989, Kok. 1989, s. 3283 ja asia 27/88, Solvay v. komissio, tuomio 18.10.1989, Kok. 1989, s. 3355) ja koska komission virkamiehet ovat esillä olevassa asiassa käyttäneet väärin asetuksessa N:o 17 säädettyä menettelyä pyrkien saamaan 14 artiklan perusteella kirjallisia vastauksia kysymyksiin, minkä olisi toimenpiteenä pitänyt perustua tämän asetuksen 11 artiklaan, esillä oleva kanne on otettava tutkittavaksi.

16 Kantaja toteaa, että hänelle vastaisten toimenpiteiden pätemättömiksi toteaminen ennen kuin niistä aiheutuu sellaisia vakavampia seurauksia, jotka ovat omiaan tekemään koko menettelyn pätemättömäksi, on hyvää oikeudenhoitoa ja tarjoaa paremman takeen puolustautumisoikeuksien kunnioittamisesta kuin sen riskin ottaminen, että komission mahdollisesti tekemä lopullinen päätös osoittautuu pätemättömäksi.

17 Oikeudenkäyntiväitteestä esittämissään huomautuksissa kantaja toteaa lisäksi, että asiakirjat eivät missään nimessä ole vain "pelkkiä muistiinpanoja, joissa toistetaan kuullut suulliset selvitykset", sillä komission virkamiehet pyysivät sekä kantajaa että kansallisen viranomaisen edustajia allekirjoittamaan ne. Kantaja korostaa, että ne ovat todellisia tutkimuspöytäkirjoja, joiden käyttöön todistusaineistona tai päätöstään tukevana seikkana komissio varaa itselleen mahdollisuuden.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi asianosaisen niin halutessa ratkaista työjärjestyksen 114 artiklan nojalla asian tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevan väitteen, jossa ei ole kysymys pääasian ratkaisemisesta. Tässä asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että se on saanut oikeudenkäyntiasiakirjoista riittävästi tietoa, joten se voi ratkaista asian aloittamatta suullista käsittelyä ja ratkaisematta pääasiaa.

19 Jotta asian tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskeva väite voidaan ratkaista, on muistutettava, että perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettuja, kannekelpoisia toimia tai päätöksiä ovat sellaiset toimenpiteet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi (em. asia IBM v. komissio, tuomion 9 kohta).

20 Tältä osin on huomattava, että silloin kun on kyse toimista tai päätöksistä, jotka tehdään monivaiheisessa menettelyssä, kannekelpoisia toimia ovat pääsääntöisesti yleensä ainoastaan sellaiset toimenpiteet, joissa lopullisesti vahvistetaan toimielimen kanta kyseisen menettelyn päätteeksi; sen sijaan menettelyn kuluessa tehdyt toimenpiteet, joilla valmistellaan lopullista päätöstä, eivät ole kannekelpoisia (ks. em. asia IBM v. komissio, tuomion 10 kohta; asia T-64/89, Automec v. komissio, tuomio 10.7.1990, Kok. 1990, s. II-367, 42 kohta; em. asia Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomion 28 kohta; asia T-186/94, Guérin automobiles v. komissio, tuomio 27.6.1995, Kok. 1995, s. II-1753, 39 kohta ja asia T-134/95, Dysan Magnetics et Review Magnetics v. komissio, määräys 14.3.1996, Kok. 1996, s. II-181, 20 kohta).

21 Esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on siis arvioitava, onko kantajan riitauttamilla kahdella — tutkimuspöytäkirjaksi nimetyllä — asiakirjalla ja niiden liitteillä kantajan etuihin vaikuttavia oikeusvaikutuksia vai ovatko ne vain valmistelevia toimia, joiden lainvastaisuuteen voitaisiin puuttua vasta mahdollista lopullista päätöstä koskevan kanteen yhteydessä siten, että samalla turvattaisiin se, että asianosaisten etuja suojataan riittävästi (asia 53/85, Akzo Chemie v. komissio, tuomio 24.6.1986, Kok. 1986, s. 1965, 19 kohta ja em. asia Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomion 31 kohta). Vain sellaisilla toimilla, jotka vaikuttavat välittömästi ja peruuttamattomasti kyseessä olevien yritysten oikeusasemaan, voidaan perustella kumoamiskanteen ottaminen tutkittavaksi jo ennen hallinnollisen menettelyn päättymistä (em. asia Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomion 42 kohta ja em. asia Dysan Magnetics et Review Magnetics v. komissio, tuomion 21 kohta.

22 On muistutettava, että asetuksen N:o 17 14 artiklassa kyseessä olevien tutkimusten tarkoituksena ei ole saada kilpailusääntöjen rikkominen loppumaan tai todeta säännöksiin perustuva soveltumattomuus yhteismarkkinoille, vaan ainoastaan mahdollistaa se, että komissio voi saada tarvittavia asiakirjoja tutkiakseen määrättyihin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin liittyvän tilanteen (asia 136/79, National Panasonic v. komissio, tuomio 26.6.1980, Kok. 1980, s. 2033, 21 kohta). Mahdollinen päätös, jossa perustamissopimuksen 85 tai 86 artiklan rikkominen todetaan asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan nojalla, tehdään vasta myöhemmässä vaiheessa.

23 Lisäksi asetuksen N:o 17 14 artiklan 1 kohdan c alakohdassa annetaan komission valtuuttamille virkamiehille mahdollisuus vaatia tutkimuksen aikana suullisia selvityksiä tutkimuksen suorittamista varten. Se seikka, että heillä on tämä toimivalta vaatia tietoja tutkimiaan liikeasiakirjoja koskevilla erityisillä kysymyksillä, ei ole riittävä sen toteamiseksi, että tutkimukset rinnastuisivat asetuksen N:o 17 11 artiklassa tarkoitettuun menettelyyn, jolla pyritään saamaan tietoja (em. asia National Panasonic v. komissio, tuomion 15 kohta).

24 Joka tapauksessa, vaikka on totta, että arvioitaessa näyttöä siitä, onko yrityksen menettely laitonta siten, että se voi joutua siitä vastuuseen, muodollisella päätöksellä tutkimusten suorittamisesta voi olla ratkaiseva merkitys (ks. asia 85/87, Dow Benelux v. komissio, tuomio 17.10.1989, Kok. 1989, s. 3137, 26 kohta), selitysten tai tietojen antamista koskevalla pyynnöllä, jota ei ole tehty muodollisena päätöksenä, ei voi olla tällaista ratkaisevaa merkitystä.

25 Lopuksi se tapa, jolla tutkimukset suoritettiin ja tutkimuspöytäkirjat laadittiin, voidaan tarvittaessa tutkia komission mahdollista lopullista päätöstä koskevan kanteen yhteydessä.

26 Koska kantajan riitauttamien asiakirjojen ei voida katsoa vaikuttavan välittömästi ja peruuttamattomasti hänen oikeusasemaansa, niillä ei näin ollen voida perustella kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamista jo ennen hallinnollisen menettelyn päättymistä.

27 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kanne on jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

28 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan

oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja komissio on sitä vaatinut, kantaja on velvoitettava korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on määrännyt seuraavaa:

1) Kanne jätetään tutkimatta.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

Annettiin Luxemburgissa 9 päivänä kesäkuuta 1997.

H. Jung — kirjaaja

A. Saggio — presidentti